

The Project Gutenberg eBook of De Rariorum Animalium atque Stirpium Historia

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: De Rariorum Animalium atque Stirpium Historia

Author: John Caius

Editor: E. S. Roberts

Release date: December 29, 2008 [eBook #27655]

Most recently updated: January 25, 2021

Language: Latin

Credits: Produced by Louise Hope

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE RARIORUM ANIMALIUM ATQUE
STIRPIUM HISTORIA ***

This text uses UTF-8 (unicode) file encoding, including a few words of accented Greek:

λοιμός, λιμός

If any of these characters do not display properly, or if the apostrophes and quotation marks in this paragraph appear as garbage, you may have an incompatible browser or unavailable fonts. First, make sure that your browser's "character set" or "file encoding" is set to Unicode (UTF-8). You may also need to change the default font. Transliteration of all Greek is provided by mouse-hover popups.

The text is taken from the 1912 Cambridge edition of Caius's *Complete Works*. The editor's general introduction says:

In this volume no attempt has been made to produce a facsimile reprint. Even if such a design had been entertained, the great variety of form in which the original editions were issued would have made it impossible to carry out the re-issue with any uniformity. Obvious misprints have been corrected, but where a difference in spelling in the same work or on the same page—*e.g. baccalarius, baccalaureus*—is clearly due to the varying practice of the writer and not to the printer, the words have been left as they stood in the original. On the other hand the accents in the very numerous Greek quotations have been corrected.

Numbers in the right margin mark the pagination of this 1912 edition. Numbers in parentheses—here shown in the left margin—were printed in the gutter; they probably represent pages or leaves in the 1570 original.

The numerous illustrations (*icones*) mentioned in the text were not included in the *Complete Works*. They are also absent from the only other readily available edition, London 1729. The illustration is taken from elsewhere in the *Complete Works*.

[Index](#)

IOANNIS CAII
BRITANNI
DE
Rariorum Animalium
ATQUE
STIRPIUM HISTORIA,
LIBER UNUS.

IOANNIS CAII
BRITANNI

DE

*Rariorum animalium atque stirpium
historia, libellus.*

Ad Gesnerum.

(1b)

Aristotelem, virum omnium sæculorum laude celebratum, cum animalium historiam scriberet, & principis ope & multorum opera usum esse, monumentis traditur, quòd nec omnibus cognoscendis sufficere, nec omnibus locis esse, nec omnium operas præstare unus ille potuisset. Idem cum scirem tibi usu venire potuisse honesto opere occupato (Conrade Gesnere doctissime) adhibebamus diligentiam nostram partim sponte naturæ nostræ, partim honestissimis literis tuis excitati, ut quæ istic in nostra Britannia occurrerent, honestum conatum tuum in utilitatem communem inclinatum promoverent. Misimus igitur quædam per intervalla temporum, prout se fortuna nobis obtulerunt. Ea in unum veluti fascem collegimus, & in ordinem revocavimus: tum quòd universam rerum naturam ut nos expressimus tu non prodidisti, sed detruncatam pro usu tuo: tum quòd quædam intercidissem tibi (ut Brendini anseris descriptionem) in scriptis tuis confiteris. Hæc quòd rarioris generis atque argumenti sunt, tuaque causa scripta, de rariorum animalium atque stirpium historia ad te inscripsimus. Continet enim quadrupedes omnes, volucres, pisces, atque stirpes, quæ aliàs ad te conscripsimus & transmisimus, quæque apud nos in scriptis asservavimus, & aliquot præter ea alia, in quæ vel ex eo tempore incidimus, vel quæ ad te non ante misimus. Ex quibus ea solum prodidimus, quæ rara, & magna ex parte a communi usu sensuque hominum nostri orbis remota nobis videbantur, ab omnibus notis & vulgaribus temperantes. Et quoniam de Britannicis tantum canibus scribere instituimus in libello nostro de canibus Britannicis ad te, externos canes quos ego miserim, tanquam alienos ab illo instituto, in hunc libellum relegavimus. Is, quòd unus solus & Getulus fuit, de eo solo jam dicemus, exordiumque ab eo capiemus, cætera suo ordine prosequentes: sic ut primo de quadrupedibus; mox de avibus; tertio de piscibus; ultimo de stirpibus verba faciamus.

26

De Cane Getulo.

(2)

Canis Getulus jam anno domini, 1554. apud nos est in Britannia: corpore coacto, curto & recurvo naturaliter, etiam cum ingrediatur, pariter & collo brevi aut nullo; cruribus longioribus quam pro corporis proportione, cauda brevissima & pene nulla; facie (ut herinaceo terrestri) acuta atque nigra; oculo item nigro, dente canino, ex altera oris parte infra supraque geminato, ex altera simplici; voce canis, gressu simiæ, pilo per faciem & anteriores partes crurum levi, per reliquum corpus hirtio. Idem per totum corpus intus seu ad profundum rufus est, per tergus extimus & per superficiem Lupinus. Longitudo illi a capite ad caudam, pedis unius tantum est, & pal. unius Ro. dempto uno digito. Altitudo, pedis unius & pal. unius est.

*De
quadrupedibus.*

De Uncia.

Uncia fera est sævissima, canis villatici magnitudine, facie & aure leonina; corpore, latere promisso, cauda, pede & ungue felis, aspectu truci; oculo splendore radiante, dente tam robusto & acuto, ut vel ligna findat; ungue ita pollet, ut eodem contra nitentes in adversum retineat: colore per summa corporis pallescentis ochræ, per ima cineris, asperso undique macula nigra & frequenti, cauda reliquo corpore aliquanto obscuriori & grandiori macula; quam extremam movet, ut felis, cum lubet, reliqua immota. Auris intus pallet sine nigro, foris nigricat sine pallore, si unam flavam &

27

- (2b) obscuram maculam è medio eximas. Ea e duplici pelle (ea videlicet quæ e regione exteriori maxillæ assurgit, & quæ a summo capite convenit) in summa aure coeunte constituta est, facileque in sicco capite (quale domi meæ habeo) & videri & separari eadem possunt. Reliquum caput totum est maculosum frequentissima macula nigra (ut est reliquum corpus) nisi ea parte quæ inter nasum & oculum est, qua nullæ sunt, nisi utrinque duæ, & eæ parvæ: quemadmodum & cæteræ omnes in extremis & imis partibus reliquis sunt minores. Maculæ in summis quidem crurum partibus & in cauda nigriores sunt & singulares, per latera vero compositæ, quasi singulæ maculæ ex quatuor fierent. Ordo nullus est in maculis, nisi in labro superiori, ubi ordines quinque sunt. In primo & superiori duæ discretæ: in secundo sex conjunctæ, ut linea esse videantur. Hi duo ordines liberi sunt, nec inter se commisti. In tertio ordine octo conjunctæ sunt, sed cum quarto, ubi finit, commiscetur. Quartus & quintus in suo principio (quod ad nasum habent) tenui admodum discrimine separati, statim se committunt, & una decurrunt per totum superius labrum, faciuntque non maculam per totum id, sed latam lineam. In mortuo animali ita se habent maculæ, propter cutis (puto) contractionem. In vivo, maculæ istæ in suis quæque ordinibus videntur separatæ. In ipso medio inter hos utrinque ordines aliæ minores sunt, exactè per quincuncem dispositæ. Sed in imo labro maculæ, etsi magnitudinem, non tamen ordinem servant. Nasus nigrescit, linea per longitudinem perque summam tantum superficiem inducta leniter. Oculi glauci sunt. Dentes illi anteriores hinc inde sex sunt, humanis non absimiles, nisi quòd ex his qui in medio collocantur, minores: qui per extrema, majores sunt, ut & superiores imis. His, utrinque dens grandis, acutus, atque longus est, in ima maxilla cæteris junctus, in superiori tanto spatio disjunctus, quanto dens inferior capi possit. Hi labris velantur in vivo animali, sed in mortuo non item, reductis præ siccitate labris. Grandis ille dens longus est digitos Rom. duos, in ambitu ad radicem non nisi digitis duobus cum semisse comprehensus. Denti inest cavitas quædam exilis per totam longitudinem, quæ tamen non apparet nisi rumpatur dens. Inferior maxilla durum os est & rigidum, tres dentes habens magnitudine inæquales, ut & superior quatuor. Cava etiam ea est intus per longitudinem. Inter magnum dentem & maxillarium primum inferioris maxillæ, spatium est unius digiti vacuum, a quo positus statim est primus, cæteris duobus minor. Huic contiguus alius est grandior: & post hunc tertius etiam, secundo major. In summa maxilla, in medio illo spatio (quod digiti unius Rom. esse dixi) inter dentem grandem & primum maxillarem, dens est exiguus admodum & informis, demittens se tantum leniter è maxilla, nullo in inferiore, qui illi respondeat, existente. Dimidiati digiti post eum spatio, secundus est, cui junctus tertius est, & post hunc quartus. Inter se ita superiores & inferiores maxillares morsu committuntur, ut pectinatim coeant. Duo priores in inferiori, & secundus & tertius in superiori maxilla dentes, ejus sunt figuræ, cujus est iris in summo diademate coronatorum aureorum Regis Angliæ atque Franciæ. Ejus etiam figuræ tertius est in inferiori, & quartus in superiori, nisi quòd interior utriusque ala, quæ gulæ propior est, natura demitur. His conjuncti nulli erant alii in utraque maxilla. An post intervallum unius digiti, finita dentium serie, relictum integrum alii erant inserti, nescio. Illud scio, non nisi post id spatii amputatas maxillas, quasi studio monstrandi dentes id esset factum, indicioque nullos superfuisse. Pudendum iis est felis. Mari statim sub meatu, quo alvi excrementum redditur, positi testiculi duo sunt parvi, quibus ab ima parte junctus caulis est, non propendens, sed in suo præputio extuberans tantum leniter. Vivit ex carne. Fœmina mare crudelior est & minor. Utriusque sexus una ad nos ex Mauritania est advecta nave. Nascuntur in Libya. Si quod illis coeundi statum tempus est, hic mensis Junius est. Nam hoc mas fœminam supervenit: si id natura fecit ac non lascivia. Leones cicurari possunt, id quod ex hoc intelligo, quòd in urbe Londino, & in arce Londinensi leones custodum suorum oscula excipiunt, contactum admittunt & colludunt. Ipse vidi. Ista animalia tam ferocia sunt, ut custos, cum primò vellet de loco in locum movere, cogeatur fuste in caput acto (ut aiunt) semimortua reddere, atque ita in capsam ligneam ad hoc factam, & respirationis gratia perforatam reponere, atque ita de loco in locum tuto transportare. Post horam reviviscebant tamen hæc, ut cati, non nisi extremis injuriis obnoxia morti. Itidem fecit custos cum è capsam exemit. Jam vero novas rationes invenerunt reponendi & eximendi, trahendo ea in capsam fune, & capsam eis admovendo conto. Fœminam jamdudum ira sustulit: parvi canis consuetudine mansuescit mas, adeo ut resupinatus complectatur canem pedibus & colludat, ita ut nec dente lædat nec ungue. Vestigia habet Leoninis prorsus similia. Eodem enim die & uncia & Leonis vestigia vidi, hujus cum homine, illius cum parvo cane ludentis. Ungues habet validos, uncas & acutos, falciculosque aversos, quorum mucrones condit in corporis vaginas ut leo & felis, nec nisi appetendo præterdit. Aiunt hæc animalia sæpe cum leone contendere. Parvum canem non lædunt, nisi fames urgeat: magnum vel satiati lacerant. Iratus, vocem edit irati canis, r. literam geminantis, sed quàm quivis canis majorem, ex amplo pectore & arteria seu curculione ductam; qualemque canis villaticus redderet, si in cupa grandiori inclusus ad iram stimularetur. Quòd scribunt esse cane longius, id mihi non videtur. Nam sunt apud nos multi canes villatici, qui longitudine æquent. Pecuario tamen & major est & longior, ut & villatico humilior. Vanum est, quem Uncia vulneravit, eum murium concursu permictum interire. Nam nos vidimus duos custodes ab una Uncia vulneratos, nec tamen mures accurrerunt, nec perminxerunt, neque ex vulnere gravius quid est insecutum, quam si ex sano cane, aut incisione levi vulnus esset. Quem ferit, caput petit si possit, idque aut ex insidiis, si imparem se putet: aut simulata benevolentia, si insidiis non possit. Ita enim canem villaticum (sic M. Varro & Columella eum nominant, quem

hodie Molossum vocant; cujus generis præcipui pugnacesque apud nos sunt in Britannia, ut si uspiam terrarum, adeo ut ne cum urso quidem certare singulari certamine vereantur; uti in libro nostro de canibus Britannicis diximus) dudum interfecit intromissum. Primo enim conspectu, caudæ motu applaudebat: mox se prosternebat tanquam supplex, tum appropinquabat velut ludibunda, exporrecto pede uno, ut feles sollicitum, nacta opportunitatem, impetu insultabat, ac morsu jugulum petiit, nec nisi mortuum dimisit. A morte, ungue lacerando pectus aperuit, & cor eduxit, primumque voravit, crudeli more. Dentes non denudat nisi irata. Non absimiles istis mores Pantheris sunt. Etenim tradunt odore earum & contemplatione armenta mire affici, atque ubi eas persentiscant, properatò convenire, nec terreri nisi sola oris torvitate. Quam ob causam Pantheræ statione absconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur secura vastatione.

Pantheræ.

De Lynce seu Leuncia.

Est in arce Londinensi animal carnivorum, agni bimestris magnitudine, corpore toto, capite, ore, pede, & ungue felis; sed sua barba atque cauda; illa utrinque dependente, ex dimidio anteriori nigra, posteriori alba; hac, brevi atque crassa, ex dimidio superiori ruffa, inferiori nigra. Oculo flavescente, cilio obscurè albicante. Aure, ut cati, erecta, pilo intus albo & tenui repleta, foris albo & nigro vestita, sed ita ut summa pars nigro, media, triangulari fere modo, candido, & ima nigro vestiatur. Nec est ea contenta suo orbe finiri, nisi etiam & anterior ejus pars seu extrema margo & posterior etiam eo modo recurvetur in aversum, quo modo margines galeri sacerdotis Græcæ apud Venetos ecclesiæ utrinque ad superiora replicantur. Summis auribus insident pili aliquot nigri, veluti cristæ. Color animali est in extima parte ruffus, in intima albus, sed respersus hic fuscis & fere per quincuncem dispositis, illic sui coloris obscurioribus maculis, singulari pilo candido & item frequenti per universum corpus præter cætera conspicuus, ut est in quibusdam cuniculorum nigris pelibus. Ex utraque nasi parte maculæ quatuor sunt, ordine recto positæ, in utroque labro, ut nunc dicemus. In superiori labro, quinque sunt macularum ordines æquidistantes. In primo ordine & summo, quatuor; in secundo, quinque; in tertio, octo; in quarto, quinque; in quinto, quatuor sunt, & hæc etiam in suo quæque ordine æquidistantes. In imo labro, septem sunt tantum insigniores, duobus ordinibus collocatæ. In primo, quatuor, ad ipsam labri oram; in secundo post eas, tres aliæ; post has, aliæ minores, sed non ita certa lege dispositæ ut superiores. In superiori labro, utrinque extant pili quidam rigidiores atque albi, ut in catis & leonibus. Nasus illi ruffescit pallide, distinctus a cætera facie undequaque linea nigra. Extremum nasum per longitudinem alia linea (ut in Uncia) dividit, sed per summa tantum leviter ducta, non per ima altius impressa. Pes illi callosus est, & unguis, ut Feli & Unciæ, in pede abditus, nec nisi appetendo præterdit ut illæ. Scandit mirum in modum, ita ut ea in re quid possit, ipsa natura vel in cavea docet. Mobile animal est, & loco stare nescit, adeo ut nisi fortè fortuna Pici martii vox ex corbe cujusdam rustici (qui tum leones videndi causa venerat) quietum reddidisset & attentum, nulla fuisset spes exquisitoris delineamenti. Eo præsentem, quietissimum erat; illo discedente, nusquam consistebat. Quamobrem coactus eram, misso post rusticum famulo, vocalem illum emere, quo præsentem, mirabundum tantisper constitit, dum confecto negotio atque absoluto opere discedendum fuit. Luzarne nostri vocant, Leunciam ne an Lynce ex vocum symphonia dicturi, ambiguum est. Pellis in usu est magnatum, & pretiis venditur amplioribus. Non excandescit nisi in injuriosos. Vocem reddit qualem felis, cum succenset socio cibum prærepturo. Custodi blandum est & mite, nec in quenquam sævum.

De Zibetto.

Nuper fortuna mihi Zibettum animal ex Africa obtulit. Id curiosius ad vivum atque diligentius depictum ad te mitto, ut non sit ovum ovo similis. Id fele quovis majus est, & taxo paulo minus, facie acuta ut taxi aut martis, aure brevi, obtusa, & orbiculari, intus pallida, foris nigra, nisi in marginibus ubi pallescit. Oculo cœruleo & cœlesti, crure & pede nigro, explanatoque magis quam feli: ungue item nigro, nec in pede abdito, nec ita adunco ut feli, dente magis quàm ungue timendum. Totum est maculosum. Etenim nasus illi niger est, ima pars maxillæ superioris pallescit, media nigrescit: inde ad verticem, melino colore est. Inferior maxilla nigra est tota. Setæ in labro superiori albæ sunt in pallida cute, ut & paulo supra oculum duæ alias albæ in cute nigra. Guttur nigrescit. Paulo infra supraque aurem lineæ tres nigræ oriuntur, quarum prima recta descendit ad guttur: secunda obliquè defertur ad mediam colli longitudinem: tertia obliquè item ad armum fere pertinet. Paulo infra id loci, contrario ductu, aliæ lineæ exorsæ, semicirculari pene modo ascendunt ad spinam per armum, idque per armi tantum regionem. Nam cæterum corpus macularum lineas (seu ordines) abruptas aut continuas, per corporis longitudinem dispositas, aut productas habet. Etenim quæ per spinam tenditur una, longa est & continua, ab armis incipiens; secunda una item, sed abrupta, ut & tertia. Quarta & quæ deinceps sunt, maculæ discretæ sunt, sed ita ut in longitudinem porrigatur earum positio. Cauda illi ex dimidio priori maculata, ex posteriori nigra ex toto est. Pilus per faciem, tibiam, atque pedem, mollis

est & sessilis; per reliquum corpus, profundus, rigidus & erectus. Maculae penitus descendunt, non per summa tantum incumbunt. Lingua non scabra, sed laevis est. Sub cauda meatus est, ut caeteris animalibus, per quem alvi excrementum egerit. Paulo inferius, civettæ receptaculum est. Pari post spatio pudendum masculinum est, in corpore abditum. Iratum vocem edit irati canis, r. literam geminantis. Aliter affectum, felis, cum adhuc sit juvenis, sed submissam. Longum est Zibettum à capite ad caudam, pedem unum, palmos tres, & digitum unum Rom. Crassum sub ventre maxime, qua maximum est, pedem unum, palmos duos & digitos tres Rom. Mansuetum animal hoc nostrum est, & tractabile. Vendebatur libris octo nostratibus, hoc est, coronatis Gallicis viginti quatuor, aut florenis Rhenensibus quadraginta octo.

33

De Strepsicerote.

- (7) Strepsicerotis cornua tam graphicè descripsit Plinius, atque lyris tam appositè comparavit, ut longiore verborum ambitu opus non sit. Ergo hoc tantum addam; ea esse intus cava, sed longa pedes Rom. duos, palmos tres, si recto ductu metiaris: si flexo, pro natura cornuum, pedes tres integros. Crassa sunt, ubi capiti committuntur, digitos Romanos tres cum semisse. Describuntur in ambitu palmis Romanis duobus & dimidio eo ipso in loco. In summo, laevore quodam nigrescunt, cum in imo fusca magis & rugosa sint. Jam inde a primo ortu sensim gracilescent, & tandem in acutum exeunt. Pendunt una cum facie sicca per longitudinem dimidiata, libras 7. uncias 3. & semissem. Facies, quæ adhuc superest juncta cornibus, & frontis cervicisque pilus, loquuntur Strepsicerotem animal esse magnitudine ferè cervina, & pilo ruffo ad instar cervini. Sed an nare & figura corporis cervina sit, ex facie nihil habeo certi dicere, cum nares diuturni temporis usu detritæ sint, & facies eadem de causa hinc inde glabra sit. Conjiceres tamen ex eo quod superest, eum propius accedere ad Cervum aut Platycerotem. Hinc pictor cervinas adjunxit nares Strepsicerotis faciei. Aures tamen habes Strepsicerotis, exiguas scilicet & breviores, quàm pro faciei magnitudine. Quod inter radices cornuum vides, pars colli est. Sunt qui putent ovem Cretensem Strepsicerotem esse. Equidem aliter sentio: Etenim si ovis Cretensis seu Judæa, Strepsiceros sit, propter erectorum cornuum versuram, eadem opera & Monoceros erit Strepsiceros. At non propter versuram erecti fibri, sed flexuram indirecti cornu vocatur Strepsiceros. Ita enim flexa utraque sunt, ut eorum curvaturæ faciant imaginem lyræ, ut rectè scripsit Plinius. Quamobrem lyræ imaginem adjunxi, ut inter Strepsicerotem & ovem Cretensem, non tu solum, sed & omnes qui eam viderint dijudicent. Talem autem antiquorum lyram fuisse vicissim & ex hac cornuum curvatura, & ex cœlesti lyra scire licet (etsi in chartis astronomicis aliter depingatur) si dempto manubrio, aut pro manubrio supposito animalis capite, spatium inter cornua corpus esse lyræ animo conceperis.
- (7b)

34

De cornibus Cervi Palmati.

Caput hoc videtur mihi ejus animalis esse, quod Julius Capitolinus in historia sua de tribus Gordianis Cervum Palmatum ex argumento vocat. Ejus si non est, alicujus ex genere Platycerotum fuerit. Verum quòd cornua hæc aut æquant aut superant & longitudine & crassitudine cervina, & latitudine excedunt Platycerotis cornua, consonum est corpus animalis Cervi potius quam Platycerotis simile esse. Vidimus in cœnobio Killyngworthensi, in Anglia nostra in comitatu Warwicensi, unde depinximus.

De Tragelapho seu Hircocervo.

- (8) Est in Britannia nostra hoc anno 1561. peregrinum animal & bisulcum, ex rupibus montanisque locis Mauritaniae adventitium, media magnitudine inter Cervum & Platycerotem: corpore quidem cervi, sed latere firmiori & promissiori, crureque breviori & crassiori: colore item & pilo cervi, quo est hibernis horis, ruffo & nigro promiscuè positus: arunco capri, sed diviso, sed in adversum recurvo; collo mediocriter quidem longo, sed crasso. Sub eo multus & longus villus, per omnem penè ejus longitudinem productus, ad genua ferè pendulus: juba setosa per totam cervicis longitudinem exporrecta, sed præcipuè per summos armos tuberis instar longi erecta, colore quàm est reliqui corporis aliquanto obscuriori: genibus longo & denso pilo ad posteriora reflexo per transversum, sed callo nullo contectis, credo ut fallentis saltus, casusve injurias arceat; ungula priorum pedum exteriori, majori & longiori; interiore, minori & breviori. Posteriorum contra, interiori ungula majori & longiori; exteriori, minori & breviori, quasi utrobique unam capri, alteram cervi diceret: sed omnibus cavis, & solea seu vestigio carentibus, hoc forsàn naturæ consilio, ut per asperitates locorum, quibus naturaliter delectetur, firmius figat pedem, dum asperitas loci ungulam subintret. Fœminarum ungulæ duas aut tres impressiones habent, per summa læves diligentius contuenti, quæ maribus desunt, quasi fœminis natura aliquid ad delicias atque ornamentum adderet. In utroque sexu ungulæ quotannis decidunt, ut in cervis cornua; volente natura in ungulis cervum monstrare, cum in cornibus, quæ caprina magis sunt, non posset. Aure breviori, quasi capri; oculo, pudendo, testiculo, & cauda cervi, nisi quòd hæc momenta longior est. Cornibus arietis sed nigris, sed suo modo in aversum reflexis. Per eorum longitudinem mediam producitur linea, duos distinguens rugarum utrinque recurvarum ordines. A summa sui parte, gibba sunt, ab ima, cava,
- (8b)

35

seu resima, angulis utrinque obtusis. Longa sunt pedes Rom. duos & digitum unum; distantia qua latissimè patent, pes unus, palmi tres, digitus unus, & semis; qua minimè, vix digiti unius latitudo est. Crassa verò ad radices in ambitu, pes unus, pal. semis. A digitalis enim, (ut dixi) latitudinis distantia in principio, sensim se expandunt in latus & aversum ad pedem unum, pal. 3. digitum unum & semissem. Dein se revocant introrsum, ita ut summa fastigia non distent nisi pede uno & palmo uno. Cornuum situm atque flexum naturalem contemplare in capite absoluto a corpore; figuram gibbam & resimam in adnato. Longitudo faciei a vertice ad nares extremos pedis est unius & digit. 3. latitudo ad frontem, qua parte latissima est facies, palmos duos, & digitum unum est. Altitudo totius animantis est, pedum trium & semiss. excepta juba; longitudo totius a vertice ad caudam, pedum 4. est & dimidii, ac digitorum duorum. Dentes habet tantum inferiores, & eos sex, nec defectum dentibus puto. Ruminat ut cætera bisulca. Nares nigri sunt, a quibus labrum superius dividitur linea nigra perpendiculari. Mite animal est, petulans & lascivum, moribusque reliquis similis hirco quàm cervo: præruptis editisque locis atque tectis gaudens & insultans, unde se præcipitare in cornua aiunt naturaliter, ut iis fracto prius casus aut saltus impetu, anteriora genua corpus postea excipiant. Cursu valet, sed saltu magis. Memoratæ enim altitudinis loca saltu scandit. Fœminæ maribus multo sunt minores, cornutæ etiam & villosæ gutture atque collo, sed non ita magno, longo, & reflexo cornu, nec ita denso & longo villo, ut mares. Vescitur fœno, pane, furfure triticeo, avena, & herba. Ego Tragelaphum puto. Vulgus & qui ex Mauritania advexerunt, ovem Barbaricam vocant, cum tamen nihil habet commune cum ove. Quidam rursus cervum Barbaricum, qui rectius sentire mihi videntur, cum ex dimidio posteriori, similior cervo sit; ex anteriori, magis capro. Fœtus pariunt singulos.

36

De Bucula Cervina.

Ex Mauritaniam desertis locis advectum ad nos est animal bisulco vestigio, magnitudine cervæ, forma & aspectu inter cervam & juvencam: unde ex argumento voco Moschelaphum, seu Buculam cervinam. Capite & aure longa atque tenui, tibia & ungula gracili ut cervæ, ita ut ad celeritatem videatur factum animal. Cauda pedali longitudine & paulo amplius, forma, vaccinæ caudæ quàm similima; sed brevitate accedens propius ad cervinam, quasi natura ambigente cervæ ne esset an vaccæ; per superiora ruffa & lævis, per ima nigra & hirta. Colore corporis fulvo, seu ruffo undique, pilo sessili cutique æquato, in fronte stellatim posito, at sub cornibus per ambitum erecto. Cornibus nigris, in summo lævibus, cætera rugosis, rugis ex adversa parte, sibi vicinioribus; ex aversa, ad duplam aut triplam latitudinem a se diductis. Ea cornua primo suo ortu digitali tantum latitudine distantia, paulatim se dilatant ad mediam usque sui longitudinem & paulo ultra, qua parte distant pal. 3. Rom. & semissem. Tum se reducunt leviter, & recedunt rursus in aversum, ita ut extrema cornua non distent nisi pal. 2. digit. 3. & semissis intervallo. Longa quidem sunt ped. 1. & pal. 1. crassa vero in ambitu ad radices, pal. 3. Caput a vertice, qua parte linea nigra inter cornua dividitur, ad extremos nares, longum est ped. 1. pal. 2. & digit. 1. latum, qua est latissimum, in fronte videlicet paulo supra oculorum regionem, digit. 7. crassum in ambitu, qua maximum est, ped. 1. & pal. 3. Dentes habet octonos, ordine caret superiori, & ruminat. Ubera sunt duo, corpori æquata, quo constat juvencam esse, nec dum fœtam. Placidissimum animal est & tractabile, ludibundumque, saltu valens atque cursu. Quibusvis per famem vescitur, pane, foragine, carne salita, fœno, herba, & quovis oblato. Usus ejus est in venatione, caroque dulcis. Contemplare imaginem accuratè factam, ita ut vivam diceres si spiritus adesset, sed per maciem depictam triduo ante mortem. Ex quo scire licet habitioem fuisse per valetudinem buculam hanc cervinam.

37

De Hippelapho, seu Equicervo.

Norvegia in nostram Britanniam animal quoddam transmisit, sui quidem generis, sed mixtæ formæ. Nam corpore compacto, crure longo atque gracili, ungula bifida, cauda brevi, cervum esse diceres; capite & aure Mulum, cornu Dorcadem, labro superiori propenso alcem ferè, juba equum, nisi quòd tenuior & erectior ea est quàm equi. Peculiariter habet ab armis ad caudam per omnem spinæ longitudinem pilum elevatum leviter, aruncum sub fauce promissum, & in eo palear pendulum, pilum per armos longiusculum obliquo ascensu, collum brevius quàm pro corporis modo. Eam ob rem cum vel herbam carpit, vel panem projectum tollit, vel potum ex vase aut vado sumit, in genua procumbit. Cornua in hoc genere mari tantum, non e summo capite erecta, sed e medio ferè capite ex utroque latere paulo supra oculum enata, & in latus exporrecta, aspera & tuberosa ut cervis, nusquam lævia, nisi in summis processuum fastigiis, & qua decurrunt venæ, ad tegumentum villosum per teneritudinem nutriendum in longitudinem productæ. Minus tamen aspera sunt a primo processu ad secundum in anteriori parte, & rugis potius quàm tuberculis conspicua. Eadem ad dimidiam sui longitudinem recta tendunt, inde in sublime sensim recurvantur. Utrumque processus tantum tres facit, quorum humiliores bini in adversum spectant, sublimiores singuli cœlum. Evenire tamen solet, ut vel inopia pabuli, vel morbo, (ut custodes retulerunt & ipse vidi) sinistrum cornu duos tantum exigat processus. Longa ea sunt pedem Romanum unum cum semisse, & digitum unum cum semisse. Crassa ad radicem palmos Romanes duos integros. Summus unius cornu processus distat a summo alterius,

- pedibus Rom. tribus, & digitis tribus: ut & infimus ab infimo, pedibus duobus. Metior a fastigiis. Colore sunt & densitate substantiæ cervinis quàm simillima. Pendunt una cum sicca, dimidiata, rupta, & spongiosa fronte, libras quinque cum semisse & unciæ dimidio. Cum libram dico, uncias sedecim intelligo. Decidunt quotannis ut cervis Aprili mense. Cava enim non sunt. Frontis spacium inter cornua palmarum duorum Rom. cum semisse est. Eminens calvæ pars, quæ inter cornua est, a posteriori parte cava est. In ea cavitate cerebrum erat positum, descenditque ad mediam oculorum regionem. Eam in sceleto a. & b. literæ indicant. Dens ut cervis, sed equino major, & in maxillaribus per interiores sulcos, sed summa sua parte, denticulus acutus assurgit, ne quid eo cibi inconfectum delabatur. Colore id animal est per adolescentiam murino aut asinino: per provectam ætatem fusco, sed magis per extremas totius corporis margines; pilo lævissimo, cruris maximè, nisi sub ventre, in intimo & summo crure, imo & supremo collo, pectore, armo atque spina. Proceritate est duodeviginti palmarum vulgarium & digitorum trium. Multo velocius equo est. Fœmina singulos peperit in Britannia; aiunt tamen geminos parere. Caro illi nigra est, & fibra crassa atque longa uti bubus; præparata tamen ut cervina, atque in furno cocta, in cibo cervina est suavior. Vescitur herba, sed rarius apud nos, eo credo ingenio quo equi, qui cum panem possunt, fœnum nolunt: Folio, cortice ex arbore, pane & avena lubentius. Priora vel ad triginta pal. vulgares excelsa, naturali corporis positura carpit. Si quid sit eo excelsius quod affectat, erigit se in posteriores pedes, & prioribus in arborem aut maceriem innixum, ut solent capræ, vel supra fidem extento ore detruncat; tanta est animalis proceritas & altitudo. Bibit aquam, bibit & alam seu beram avidissime pariter & copiosissimè, idque sine ebrietate. Sunt qui vinum dedere, sed id si prolixius hauserit, imitatur vitium ebrietatis. Placidissimum animal est, si cicuretur; alioqui ferox admodum, & humanum genus persequens, si non aspectu, at odore, quo maximè pollet, & cane certius. Quamobrem qui per vivaria regia illi præficiébatur, singulis annis serra dissecabat cornua. Quem comprehendit, calcibus deturbat, & si eques est, etiam equum. Quem non ante conspectum odore præseniserit, voce prodit propemodum clarè grunnientis suis. Orbem sua fœmina mulieres valde affectat, & quasi sexum nosset pudendum denudat. Id habet instar cervini. Ungulam ejus adversus morbum caducum valere creditur. Hoc animal Norvegia Elend & Elke nominat, si bene externa vocabula nostri sonant. Equidem Hippelaphum seu Equicervum cum Aristotele & Alberto Magno dicerem. Hic enim Muli caput, atque aures habere dicit equicervum. Ille jubam tenuem a capite ad armos protensam, aruncum peculiarem a gutture pendulum, & Dorcadis cornua gestare scribit Hippelaphum. Alcem esse non putem; cùm Alci nec crura flexa sed rigida, nec cornua his similia, nec in armis juba sit apud veteres, si bene memini. Minus Hippardium crediderim, cum præsertim fœmina cornibus careat, & mari aruncus sit; quæ in Hippardium non cadunt. Tragelaphum esse dicere vetant & Dorcadis cornua, & Muli caput. Adjungam veram imaginem, & seorsum capitis Sceleton unà cum suturis ut erant naturaliter, quo certius, quæ ad capita pertinent, cernantur omnia.

De dama Plinii.

- (12) Damam Plinii ex caprarum genere esse indicat pilus, aruncus, figura corporis, atque cornua; nisi quòd his in adversum adunca, cum cæteris in aversum acta sint. Capræ magnitudine est, & colore Dorcadis. Plinii & Romanorum esse, indicio est, quòd Romæ in columna quadam marmorea & triumphali superstite adhuc, cum anno domini 1543. essemus Romæ, insculptur, & cum Pliniana descriptione conveniat.

De ove Arabica μακροκέρκω.

- Ovis Arabica paulo major nostra est vulgari, eodem tamen quo nostra vellere & figura corporis, sed colore paulo obscuriori. Tantum tibiæ & prima facies ruffescunt modicè. Cauda longa est cubitos tres. Hinc μακρόκερκον voco. Hanc naturaliter per terram trahit ovis. At ne attracta teratur in terram & exulceretur, excogitarunt pastores, caudæ postellum (ἀμαξίδα Græci dicunt) subdere, & illi caudam alligare. Vescitur herba, carne, pane, pisce, caseo, & quibusvis, id docente fame in navi, cum advecta ad nos est ex Africa in Britanniam. Herodotus in Thalia scribit, non alibi visum hoc aliudque genus πλατύκερκον (quod hic subjiciam) quàm in Arabia. Sunt in Arabia (inquit) duo ovium genera, admiratione digna, neque alibi usquam visa: Alterum, caudam gerit tricubitali longitudine; alterum, cubitali latitudine. Eam ob rem πλατύκερκον Arabicam istam nominare libuit. Aristoteles tamen in Syria progigni scribit hoc genus ovium latæ caudæ lib. de historia animalium octavo, in hæc verba: ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ τὰ πρόβατα τὰς οὐρὰς ἔχει τὸ πλάτος πήχεως: & Plinius Aristotelem imitatus lib. item octavo, cap. 48. Syriæ cubitales ovium caudæ (inquit) plurimumque in ea parte lanitii. Mores habet cæterarum ovium.

De Ove Arabica πλατυκέρκω.

Ex Arabicarum genere ovis hæc est Tartarica, vulgari quidem suo orbe atque loco, sed nostro incognita & inusitata, vulgari nostro arieti, non testiculis & repandis cornibus solum, sed totius corporis forma quàm simillima, nisi quòd duplo ferè major nostro est, naresque habeat aquilinas, posteriorum item pedum ungulas exteriores interioribus multo longiores, & caudam sine osse, cubitali latitudine, ad gravitatem (puto) duodecim

- librarum & amplius, paulo ultra clunes prominentem, cujus extremæ latitudinis partes ita attenuantur, ut clunibus ab utroque latere affixæ, accommodatius adæquentur. Natibus hæc insternitur, nusquam a corpore absoluta, nisi in ima sua parte, qua excrementum animalis redditum decidit. Qui locus pugni seu manus contractæ amplitudinis est, & veluti meatus excrementi vestibulum. Ita ea cauda facta est, ut natura videatur reliqui corporis cutem paulo ultra clunes produxisse, ut, involuta prius illa cute pinguitudine, reducat eam postea ad nates reliquaque femora contegenda. In summo tegitur illa vellere piloso, multo, atque denso, ita ut cauda non esse videatur, nisi contrectes manibus & subleves. Tamen quicquid prominet ultra regionem clunium, cauda est. Ea subtus glabra est, & lana omni nuda, nisi quòd in ejus extremo & medio margine interiori nevus quidam cutaneus, seu acrochordon lanuginosus, digitali ferè crassitudine sed non longitudine propendeat, sub aspectum non cadens nisi caudam latam eleves. Eum custodes caudam putant. Caudæ substantiam quidam pinguitudinem, quidam carnem glandulosam, ut est vaccarum huberum, esse autumant. Discrimen discam in morte animalis. Ovis mas est seu aries, vellere tectus multo, piloso, profundo & denso, ad genua fere promisso. In colore per omnia melino obscurè rufescit, nisi media facie qua albescit, & utroque corporis latere, media sua parte, qua grisea est, & in imo ventre, quo pallet. Altitudo animalis duorum pedum Romanorum est, palmorum trium, & digitorum duorum; longitudo a vertice ad extremam caudam ped. 4. & digit. 5. crassitudo per ambitum velleris ped. 5. & palmi unius est. Facies a vertice ad extremas nares pedis est unius & digiti unius. Cornuum radices junctæ sunt, positæque medio loco inter verticem & oculos. Eo sunt colore cornua, quo cæteris ovibus, per convexum magis quàm cauum rugosa; longa ped. 1. dim. & digit. 1. Aures fulvescunt ut & tibix, antrorsumque per medium cornuum flexum prospectant. Ruminat, caretque dentium ordine superiori, ut cæteræ oves, inferioribus quinque tantum existentibus. Vox item ovis est, sed grandior, ut ex amplo pectore. Mansuetum animal est & tractabile, eisdemque moribus quibus cæteræ oves. Equidem, ex vero illo ovium Arabicarum genere puto, quod πλατύκερκον Herodotus dixit, quòd latitudo caudæ tantum sit sine longitudine, etsi ex Tartaria productum sit.

41

De Bonasi cornibus.

- Incidi in caput vasti cujusdam animalis (mi Gesnere) cui nudum os capitis unà cum ossibus, quæ cornua sustinebant, gravissimi ponderis erant, & justum ferè attollentis onus. Quorum curvatura ita se promittit, ut non recta deorsum vergat, sed obliquè antrorsum. Quod quia videri nequit in facie prospiciente, curavi ut appareret in avertente in latus. Spacium frontis inter cornua palmorum Romanorum trium est cum semisse. Longitudo ossium cornuum pedum duorum, palmorum trium, & digiti semissis est. In ambitu, ubi capiti junguntur, pedis unius & pal. semissis sunt. Hujus generis caput aliud Warvici in castello vidi anno domini 1552. quo loco magni & robusti Guidonis, comitis olim Warvicensis, arma sunt. Cujus cornuum ossibus si ipsa cornua, quæ dempta erant, addas, multo fierent longiora, & alia figura atque curvatura. Eo in loco etiam vertebra colli ejusdem animalis est, tanta magnitudine, ut non nisi longitudine trium pedum Romanorum & duorum palmorum cum semisse circundari possit. Æquè & ad id animal pertinere existimo omoplatam illam quæ visitur catenis suspensa e porta septentrionali Coventriæ, cui ut nulla spina est, (si bene memini) ita lata est ima sua parte pedes tres, digitos duos; longa ped. 4. palm. 2. Ambitus acetabuli, quod armum excepit, pedum trium est, & palmi unius. Circundat os integrum, non nisi pedum undecim, palmi unius longitudo & semissis. In sacello magni Guidonis comitis Warvicensis, quod positum est non amplius mille pass. Warvico oppido, suspenditur costa hujus item animalis (ut ego quidem reor) cujus ambitus, quo loco minima est, palmorum trium est: Longitudo, sex pedum cum dimidio. Sicca ea est, & in extima superficie cariota, pendit tamen lib. 9. cum semisse. Ex vulgo pars apri esse costum putat, a Guidone occisi: pars vaccæ, quæ propè Coventriam in fossa quadam commorabatur, multis infesta. Quam posteriorem opinionem ad verum propius accedere puto, cum Bonasi forsitan esse possit, aut uri. Multa hujus generis animalia olim fuisse in nostra Anglia (silvestri olim & nemorosa Insula) verisimile est, quòd nobis adhuc pueris multus usus erat hujusmodi animalium cornuum in mensa solennioribus epulis loco poculorum, ut olim uri cornuum in Germania ad eum usum, referente Cæsare in commentariis de bello Gallico libro sexto. Sustinebantur pedibus ex argento tribus, & ab oris item argento concludebantur, ut ibi. Sic quoque olim qui cultui studebant, dentibus marinantium belluarum insigniebant ensium capulos. Candicabant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua viris gloria semper fuit in armorum nitela. Jam vero non nisi auro & argento fulgent hæc.

42

De Sciuro Getulo.

Sciurus Getulus coloris est mixti ex rufo & nigro. Eum ab armis ad caudam per latera & dorsum albæ fusæque lineæ, alternatim certis distinctæ intervallis, decentissimè depingunt. Idem aliquibus fit in colore ex albo & nigro, respondentibus etiam in cauda lineis; nisi si quando expansa cauda propter pilorum raritatem eadem dispereant. Venter illi cœruleum colorem imitatur in albo positum. Paulo minor is est vulgari Sciuro. Nec aures extantes habet, ut ille; sed depressas magis & ferè capiti æquas, orbiculares, & per cutis superficiem deductas in longum. Caput Ranæ ferè est. Cætera

43

(15) similis vulgari Sciuro. Nam figura corporis eadem, eadem natura pili, mos idem & vivendi ratio. Cauda se contegit more cæterorum Sciurorum. Cujus imago ad vivum depicta est & expressa. Nam e Getulia (quam hodie vocant Barbariam) a mercatore quodam aliquot vivi ad nos allati sunt, utriusque quem dixi coloris. Eos ad delicias alimus, & extra omnem controversiam Sciuri sunt. Nam (ut dixi) & mores, & magnitudo, & vivendi genus, & vox, & usus caudæ, & erecta insessio quando est, & cætera respondent. Tantum socordia differt. Est enim tardum & pigrum animal, meticulosumque, neque ea vivacitate & agilitate qua nostri valet aut saltu, vix ausum de mensa aut scamno humili desilire. Frigoris quoque impatiens est. Quo fit ut sole locisque gaudeat calidis. Vescitur nucibus, amygdalis, pane & ficu, ut & carnibus quoque avidissimè. Ego depingendum curavi extenta cauda, ne corpus adumbraretur, caudaque, qualis ea esset & colore & figura, ostenderetur.

De Saguina.

Saguina animal est parvum, soricis magnitudine, aut non multum supra modum pusilli cuniculi, aut arctomyos junioris (utriusque magnitudinis unum vidi) colore griseo, barba fulta & obscurè cinerea, cauda soricis operta pilo, pedibus Sciuri, facie cephi seu satyri penè, aure orbiculari, patente & humili, vestita pilo intus nigro, foris candido, & moribus caudatæ simiæ. Mulieribus nostris in delitiis est. Vivit uvis passis, pane, ficubus, pomis atque pyris.

44

De Cercopitheco vario.

(15b) Habemus istic apud nos ex Mauritania Cercopithecum quendam, quem vocamus Barbaricum, seu mamonetum varium, colore dorsi & lateris viridi, frequenti hinc inde inserto pilo griseo seu melino. Ventre, mento & barba (quam habet lunatam) candidis, facie & tibiis nigris, naso albo: cætera, aliis Cercopithecis similem. Ex minore genere Cercopithecorum est, magnitudine videlicet cuniculi minoris. Descripsisse satis est, cum figura corporis cæteraque lineamenta cæteris Cercopithecis nulla in re differant.

De Chamæleonte.

(16) Chamæleon animal est quadrupes, macrum & gibbosum, capite galeato, corpore & cauda lacertæ majoris, cervice penè nulla, costis plus minus sedecim, obliquo ductu ventri junctis ut piscibus; prioribus cruribus brachiis humanis, posterioribus cruribus hominis parum lacertosi & figura & flexu quam simillimis; pedibus manus hominis ad carpum usque divisa singulariter imitantibus; sed ita, ut in prioribus pedibus, auricularem & medicum digitum a cæteris dividi, in posterioribus, auricularem medicum & medium ab aliis separari intelligas. Cum enim digiti tantum 5. sunt, in prioribus pedibus interius digit. 3. sunt, exterius 2. In posterioribus contra, interius 2, exterius 3. existunt. Os illi hiatus est magnus, ab acuto in latum se diffundens, dentium locis osse perpetuo, & eo leviter serrato, tantaque labra, quantis possit illud contegi. In ore lingua est acuta, cujus ima pars os est, summa laxum & apertum marsupium primo aspectu. At si educas, corpus longum esse videtur ad instar pyramidis, palmi unius Romani longitudine. Ea jaculata, & magna celeritate vibrata, ad muscas capiendas utitur: cumque reducit, ita in se redit ea, ut latior ejus pars angustiolem perpetuò excipiat, & præter basim (in qua reliquum jam ejus corpus totum veluti in patente marsupio recumbit) nihil conspiciatur. Intestina habet piscium more in spiras simplices convoluta, & excrementum in eis molle atque nigrum. Unde scire licet non rore, non aere solum vivere. Meatus excrementi eo loci corporis positus est, quo clunibus cauda jungitur. Ventri hepar inest, crocei plane coloris. In summo pectore duo erant corpuscula carnea colore sanguineo, sed exigua, ut tubercula. Eorum alterum cordis figuram repræsentabat: alterum pulmones esse non videbantur nec substantiæ ratione nec figura. Quid autem essent, non intelligo. Oculorum loci cavi sunt, & per summa atque extima veluti suggrundiis per oras serratis defensi. In eis oculi eadem cute contecti sunt, qua reliquum corpus: nec divisa ea parte cutis est in palpebras, ut in aliis animantibus, sed circumducta totis penè, ut palla gemmis, nisi qua per exiguum foramen e medio prospiciunt. Id autem officii præstat illis cutis, quod in aliis animantibus muscoli. Ea enim ducit ac reducit in hanc aut illam partem quo velit aspectu internum oculum. Neque enim ut alia animalia motu musculorum immotis palpebris oculum movent, ita & hoc immoto illo tegumento. Per ejus foramen pupilla nigra cernitur, & circa eam aureus circulus resplendens penitus conspicitur, maximè cum cælum suspicit. Ab extremo oculi tegumenti orbe ad pupillæ foramen, sex lineæ crocæ æquis intervallis in ortu distinctæ ita ducuntur & coarctantur sensim, ut meridianæ illæ lineæ ab æquatore ad polum alterum ductæ. Galeam spinæ jungit assurgens cuticula, & ex utroque galeæ latere cutanea duo corpora brevem cervicem contegunt. Cutis aspera est, & veluti minimis unionibus undique consita, maximè per summam spinam & imum ventrem. Utrobique enim veluti filum quoddam unionum per mediam corporis longitudinem, quàm cæteris partibus majorum, ducitur; per summa, a capite ad caudam; per ventrem imum, ab extrema maxilla inferiori ad caudam. Cauda teres est, a summo gracilescens ad extremum, æqua cum toto corpore longitudine, si caput demas, tota veluti ex unionum circulis constituta. Longitudo universi nostri Chamæleontis erat justis pedis Romani. Latitudo, a summa spina ad imum mediumque

45

46

ventrem, duorum digitorum Romanorum & unius quarti. Recentis adhuc atque vivi animalis corpus succulentum est & æquabile, nisi costarum regione, & galeata parte, quæ leviter extuberant, e contra quàm in siccis sceletis, ubi omnia inæqualia sunt. Color vivis est, qui rei cui est proximus, in quem se novit naturaliter commutare. Hinc proverbium Chamæleonte mutabilior. Etsi sunt qui dicant se observasse duos tantum referre colores, alio lucente sole, alio per opacum. At mortui jam color totus pallidus est, sed magis per ima & intima, conspersus per summa & extima (maxime in spina & cauda) aureis maculis, crebris & majoribus seu oblongis orbiculis, ita spinæ incumbentibus, ut sacci asinis, sed per intervalla: per ima & intima, cœruleis magis & minoribus veluti punctis, sub faucibus quàm alibi crebrioribus, & veluti per quincuncem dispositis. Innocens animal est & tardum, placidum & tractabile. Tarditatem gressus celeritate vibratæ linguæ pensavit in vitam. Hoc præ cæteris habet proprium, ut cum sole occidat atque oriatur, ita ut quam corporis posituram occidens sol reliquerit, eandem oriens excipiat, sive de ramo, altero tantum pede, pendeat, aut in ventrem humi pronus incumbat, aut alicui rei duobus pedibus, reliquis sublatis, innitatur, aut alia quacunque forma. Interea temporis mortuus planè videtur omnibus. Hiatus illi æternus, sine ullius usus ministerio. Hæc nos observavimus in vivo & mortuo, quem domi nostræ diu aluimus.

Hactenus de quadrupedibus: nunc de avibus pauca illa proferemus, quæ ad te (Gesnere) dedimus.

De Haliaeto.

Haliaetos id genus aquilæ est, quod ex mari lacubusque prædam quærit, unde nomen invenit. Is magnitudine Milvi est, capite albis & fuscis distincto lineis, ut melino: rostro aquilino; oculis in medio nigris, in ambitu aureis: lingua ferè humana, nisi quòd ad radicem utrinque habet appendicem: colore per summa asturis, per ima albo: gutture maculis notato ruffis ut & ventre, pectore medio pure candido: crure crasso & squamoso: pede unguis & cœruleo: digitis quatuor, per superna ad dimidiam longitudinem etiam squamosis, ad reliquam incisus, per inferna asperis & aculeatis tenacitatis causa; & his tam validis, ut flexos vix ulla vi extendas. Prædator is est piscium, discussis decidentis corporis impetu aquis, ex eisque vivit. Et quamvis ex pisce vivat, fidipes tamen est utroque pede, non altero palmipes, ut vulgus putat. Giraldus Cambrensis libro de Topographia Hiberniæ, ubi de avibus biformibus agit, hunc Aurifrisium vocat; & altero pede aperto & unguibus armato esse, altero clauso cum vulgo scribit. Supra magnitudinem corporis alæ longitudo est, quæ ad pedes Romanes duos & digitos undecim extenditur. Inolevit opinio istic apud nostrum vulgus in Britannia, eam inesse vim naturalem huic avi, ut quem conspexerit piscem, eum se quàm mox resupinare & convertere, atque ad summam aquam ascendere, in eaque fluitare ut sopitum, quo facilius præda sit volanti. Ideoque ejus adeps studiosius asservatur a nostris piscatoribus, quòd eandem vim habere creditur. Frequentes sunt apud nos in maritimis locis & Vecti insula. Nostri an Osprey vocant. Moribus placidus est & tractabilis, & famis patientissimus. Vixit enim septem dies apud me sine cibo, & in alta quiete; nisi si hoc non mos fecit sed fames, quæ omnia domat. Carnem oblatam recusavit: piscem non obtuli, quòd eum ex hoc vivere didici. Caro illi nigra est.

De avibus.

47

De anserè Brendino.

Anser Brendinus avis est marina, palmipes, figura anseris, sed magnitudine paulo infra, capite albo exiguo & curto, sed rostro nigro, a quo linea nigra ad oculum utrumque ducitur, collo fusco, a pectore ad caudam ex dimidio corpore inferiori albo, coxendice murino (ut est Columbæ vulgaris color aut gruis) ex superiori, ad collum fusco, ut & ad caudam medio inter utrumque murino: alis item murinis, cum cauda longitudine paribus, sed pennis ad extremum obfuscatis. Cauda nigra est ex albo enata, pede nigro & palmato. Gregalis avis est & garrula. Ex pisce vivit, frequens apud nos per littora in Britannia. Vulgus Britannorum quod ad littus habitat a coloris varietate a Brendgose nominat. Ornithopolæ Londinenses Bernaclum vocant, cum dicendum putem Berndclacum seu Brendclacum; quòd antiqui Britanni, atque item Scoti, anseres marinos, palustres, & lacustres omnes Clakes dicebant, cum tamen hodie corruptè dicimus Fenlakes & Fenlagges, cum dicendum fuit Fenclakes. Varium item colorem, Brend, seu per metathesim Bernd iidem appellabant. Unde bernded seu breded id animal dicitur, quod in colore murino variegatum est albo, ut est hic anser. Non est ergo Scotorum Bassanus anser, qui in Basse Scotorum Insula nidum ponit atque ova, a qua nomen habet. In hanc insulam rupem existentem, nec in summo quantam Milvus oberret (ut Poëta dixit) sed exiguam, venturi stato anni tempore anseres, quo prius speculatu, qua observatione præmissis nunciis utantur quàm ingrediuntur; quo anni tempore hoc faciant, qua solitudine insulæ, concludentibus se incolis ad aliquot dies, donec se firmaverint anseres, ne abigant, quanta multitudine atque densitate involent, sic ut in serenitate solem adimant, quot pisces afferant, quot ova pariant, & quantos fructus in annos ex eis anserumque plumis atque oleo percipiant insulani (nam Pupinorum pinguedinem habent atque gustum) longum esset recensere.

48

*Anser
Bassanus.*

De Anate Indica.

(19) Est apud nos ex India anas, eadem planè corporis figura, eodem rostro & pede quo vulgaris, sed ex dimidio major ea & gravior. Caput illi rubescit ut sanguis, & bona pars conjuncti colli a posteriore parte. Id totum callosa caro est, & incisuris distincta; quaque ad nares finit, carunculam demittit a reliqua carne figura separatam, qualis cygnis est, rostro conjunctam. Nudum plumis caput est, & ea quoque colli pars quæ longitudinem protensa: quam, cum excandescit, erigit. Sub oculis ad rostri initium per inferna inordinatæ maculæ nigræ carni sunt inductæ: & una atque altera a summo oculo ad superna elevatæ. Oculus flavescit, separatus a reliquo capite circulo nigro. Sub extreme oculo in aversum macula est singularis, separata a cæteris. Rostrum totum est cœruleum, nisi quòd in extreme macula nigrescit una. Pluma illi per totum colli processum reliquum alba. Qua corpori collum jungitur circulus est plumeus niger, rara pluma alba, maculosus & inæqualis, per ima angustior, per summa latior. Post eum per totum imum ventrem pluma alba est: per summum corpus fusca, sed ab circulo illo nigro pluma alba in summo divisa. Extremæ alæ atque cauda cum splendore virescunt, ut Cantharides. Tibiarum cutis fusca est, incisuris levibus per circuitus ducta. Membrana per intervalla digitorum pedis pallescit magis, una atque altera respersa macula fusca, incerta lege disposita, nisi in intervallo sinistri pedis, ubi sex per digiti extremi longitudinem disponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis gravitatem. Vox illi non qualis cæteris anatibus, sed rauca, qualis faucibus humanis catarrho obsessis. Mas major est quàm fœmina. Ea similis mari est, nisi quòd non ita variegato corporis colore est. Vivit ex cœnosis aquis, & aliis quibus cætera vulgaris anas gaudet.

(19b) *De Anate Turcica sive Indica altera.*

Anati quidem similis est quæ Turcica sive Indica dicitur, sed quantitate & magnitudine corporis anserem ferè diceres. Tota est Candida, nisi quòd rostrum, tibiæ, atque pedes rubent, genæque item callosa carne, & rostri tuber supra nares. Caro illi dulcis est, & vox sibilus. Sunt ejus generis quædam colore albo & nigro variegatæ. In aqua vivit, locisque gaudet cœnosis ut cæteræ anates.

De Pica marina.

Pica marina (ut nostrum vulgus nominat) paulo major est terrestri, coloris quidem varietate in corpore similis, sed colore pedis, digitorum numero, incisuris, cauda atque rostro admodum dissimilis. Nam pes rubet, & digito posteriori destituitur, nec incisuras habet is & tibia, sed impressiones quasdam, piscium squamis quàm simillimas. Fissus est, sed ita in digitis utrinque luxuriat cutis, quemadmodum in fulicis penè, ut ad natandum quoque pes factus videatur. Avis est Amphibios. Caudam curtam habet, rostrum longum atque tenue, perpendiculariter latum, non teres, colore in summo ad caput rubrum, per reliquum pallidum, nec est in fine acutum, sed obtusum id. In mensa grata avis est.

De gallina Getula domestica.

(20) Gallina Getula domestica, paulo minor nostra est, colore in supernis obscurè ruffa, in infernis pallida, pluma capitis incomposita & erecta, crista serrata, humili, simplici, carnea; gutturosa magis perpetuò, quàm nostræ cum glociunt; tibiis pedibusque plumosis, maximè per exteriora & posteriora ut columbis, ne per interiores plumas gressus impedirentur: cætera ut vulgaris.

De Meleagride.

(20b) Meleagris pulcherrima avis est, magnitudine corporis, figura, rostro, & pede Phasiano similis: vertice corneo, in apicem corneum a posteriori parte præcipitem, in anteriori leniter acclivem elevate, armatus. Eum natura voluisse videtur inferiori capitis parti tribus veluti laciniis se promittentibus committere atque deligare; inter oculum & aurem utrinque una, & in fronte media item una; omnibus ejusdem cum vertice coloris; ita ut insideat capiti eo modo, quo ducalis pileus illustrissimo duci Veneto, si quod jam aversum est aversum fieret. Rugosus is est: inferius, per circuitum: qua se attollit, in directum. In summo collo ad occipitium nascuntur erecti quidam atque nigri pili (non plumæ) in contrarium versi. Oculi toti nigri, æquè & in orbem palpebræ atque cilia, si maculam in summa & posteriori parte supercillii utriusque demas. Imum caput per longitudinem utrinque caro quædam callosa colore sanguineo occupat, quæ ne propendeat veluti Galli gallinacei palea, ut replicaretur natura voluit, & averso ductu in duos processus acutos a capite liberos finiret. Ex hac carne attollunt se utrinque carunculæ, quibus nares in ambitu vestiuntur, & caput in anteriori parte a cætero rostro pallido separatur. Harum ad rostrum margines inferiores replicantur etiam leviter sub utroque nare. Quod inter verticem & carnem est a dextra & sinistra parte, album deplume est, levi cœruleo mixtum. Color verticis atque apicis idem prorsus est cum colore dactyli. Tibiæ nigræ sunt, & in anteriori parte squamosa incisura duplici notatæ: in posteriori nulla, sed leves, & veluti punctis quibusdam sui coloris respersæ. Color illi sub faucibus exquisitè est purpureus: in collo obscurè purpureus: in cætero

(21) corpore per summa contuenti, qualis consurgit si album & nigrum pollinem utcunque tenuiter tritum colori fusco rarius aspergas, nec tamen commisceas. Tali colori maculæ albæ ovales aut rotundæ per totum corpus inesse visuntur, per summa minores, per ima majores, comprehensæ intervallis linearum (ut apparet in plumarum compositione naturali) quæ se mutuo intersecant obliquo hinc inde ductu, per summa tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes, sed ex singulis avulsis plumis. Superiores enim, obliquis lineis se mutuo intersecantibus, aut, si mavis, orbiculis quibusdam ex albo & nigro (ut dixi) polline confectis, & per extremitates conjunctis, ut in favis aut retibus, maculas ovales aut rotundas albas in spaciis fuscis comprehendunt: inferiores non item. Utræque tamen simili lege positæ sunt. Nam in aliis plumis ordine ita junctæ sunt, ut ferè triangulos acutos faciant: in aliis, ut ovalem figuram repræsentent. Hujus generis ordines tres aut quatuor in singulis suis plumis sunt, ita ut minores in majorum complexu reponantur. In extremis aliis & in cauda rectis lineis æquidistantibus procedunt per longitudinem maculæ. Inter gallum & gallinam vix discernes, tanta est similitudo, nisi quòd gallinæ caput totum nigrum est. Vox illi est divisus sibilus, non sonrior, non major voce coturnicis, sed similior voci perdicis, nisi quòd submissior ea est, nec ita clara. Cursu velox est.

De Morinello.

(21b) Morinellus, avis nobis cum Morinis communis, stulta admodum est, sed in cibis delicata, eoque apud nos in summis deliciis atque pretio est. Imitatrix avis est. Ideo, ut Scops & Otis saltandi imitatione, ita hæc noctu ad lumen candelæ pro capientis gestu capitur. Nam si is expandit brachium, extendit & illa alam; si is tibiam, & illa itidem. Breviter quicquid gerit auceps, idem facit & ales. Ita humanis gestibus intenta avis, ab aucupe decipitur, & rete obvelatur. Avis parva est, magnitudine Sturni, tribus tantum digitis anterioribus, posteriori nullo, vertice nigro, genis candidis, coturnicis ferè colore, si cinericei parum admisceas, potissimum circa collum. Morinellum voco duplici de causa, & quòd avis est apud Morinos frequentissima, & quòd avis stolidia est, quæ stultitia græcis *μωρότης* dicitur. Eam ob rem nostri etiam Doterellum vocant, quasi stultitia delirantem dicant.

52

De Puphino sive Pupino.

(22) Est avis quædam marina nostras, parvi anatis (quam *βοσκάδα* Græci vocant) magnitudine & figura corporis, pedibus palmatis & rubescentibus, ad posteriora magis positus quàm cæteris palmipedibus exceptis pygoscelibus; rostro tenuiore magis latitudine se demittente quam longiore processu se extendente, quatuor incisuris rubris a summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has & caput est, subcœruleum est, & ea figura qua luna est, cum exacti dies decem sunt a coitu. Per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat. Vivit ex mari. Hunc nostri Puphinum dicunt, nos Pupinum a naturali voce pupin. Latitat in cavernis, ut Charadrius. Eam ob rem educta e cuniculis cavea avis hæc est, loco non procul a mari posito, a venatore quodam immissa viverra. In piscis usu apud nos est in solenni jejunio per quadragesimam: carne & gustu Phocæ marinæ haud dissimilis. Gregale animal est, & sua habet latitandi tempora, ut Cuculus & Hyrundo. Ova parit in terræ cuniculis bina magna ex parte. Alis non confidit nisi conspecto mari. Pigrum videtur animal, sed injuriæ patiens. Vescitur carne lubentius quàm pisce, & cuniculi quàm alterius animalis, sed utroque crudo: cocta & assa respuit. Cætera non attingit humana ædulia. Æstate se lavat, sed nunquam, quod observatione deprehendi potest, bibit: an quòd aqua marina carebat, nescio. Excrementum alvi illi est quale accipitri. Cum non esset quod ederet, cibum voce naturali geminata & summissa, pupin, pupin clamitando, implorabat. Alebam domi meæ ad menses octo. Mordebat lubenter ministrantes cibum, aut attingentes, sed benignius atque innocentius. Exiguo cibo satiatur. Non enim vorax avis est ut Coruorans noster, quem tu (Gesnere charissime) corvum aquaticum & mergum recte nominas, nostri Cormorantem corruptè dicunt, nescientes ex vocis etymo coruum vorantem appellari debere. Quod naturaliter facit, cum illi a natura unicum tantum intestinum sine elice (ut aiunt) rectum sit concessum, propter vehementiam caloris naturalis citissimè absumentis quæ assumuntur omnia.

53

Corvorans seu Mergus.

De Spermologo seu Frugilega.

(22b) Spermologus noster a cornice nigra nulla in re differt, nisi morum innocentia, *προλόβω* seu ingluvie, qua granum legendo continet, ut ad suos referat: est enim gutturosus: albo callo, qui in summo rostro est ad caput: & voce, quam habet gutturalem & raucam. Unde forsitan nostris, quibus nomina rerum multa Latina sunt & Græca, (uti libro nostro de symphonia vocum Britannicarum diximus) rouce dicitur, quasi rauce Anglis, raucus Latinis sit dicendus: victu quoque a corvo differt, quòd frumento, hordeo, & cætero semine (unde nomen *σπερμολόγου* invenit apud Græcos) vescitur. Vescitur & vermibus, ubi frugis frumentique copia non est. Hinc rustici nostri dubitant major ne sit ex eis utilitas agris dum legunt vermes, frugis & sementis pestem, an inutilitas hominibus dum vorant granum, hominis nutrimentum. Tanta tamen multitudo est, ut legibus condemnentur: innocens alioqui avis atque utilis. Agricolis enim teneri adhuc ex nido in

De Sacropsittaco.

(23) Psittacorum plura esse genera observavi. Quidam enim pusilli, magnitudine videlicet turdi, toto quidem corpore virides sunt, sed caudam longam atque gracilem, & eam aut flavam, viridem, aut puniceam habent. Quidam rursus grandes sunt admodum, cornicis magnitudine, ex toto puniceae seu rubri, nisi sub imo ventre, extremis alis, & extima cauda, quibus partibus cum caeruleo virescunt. His rostrum est magnum, cavum, pellucidum, & aduncum, medio tantum sui pallidum, utroque extremo ex parte nigrum, ut & inferior maxilla tota nigra, cujus cavitatem lingua dura & nigra caeterorum Psittacorum modo & forma occupat. Utrinque genae, in cute rugosa, figura ferè triangulari obtusa, candicant, rubris mollium pennarum ordinibus aequidistanti parallelo inductis, & alicubi etiam sine ordine. Oculus parvus, & in albo cilio cuticulari constitutus, pupillam habet nigram, quam circumdat aureus circulus. Digitos habet quatuor ita efformatos, ut videatur natura voluisse omnes anteriores fecisse, retorsisse tamen duos in aversum firmandi corporis causa. Hos Brasilia mittit, quos propter insignem magnitudinem Sacropsittacos nominamus. Veteres enim, quod praeclearum magnumque erat, sacrum dicebant. Ut sacrum os, sacram anchoram, sacrum falconem, quem hierofalconem dicunt, sacrum pisces, ἱερὸν μένος, sacram famem, & sacrum morbum. Hujus generis imaginem, quam a nobis accepisti, subjunge. Caeteros inter hos magnitudine medios aliae regiones, ut insula Hispania, Aegyptus, & India ferunt, sed colore vario. Alii enim toto corpore cinereo caudas habent fultas, breviores & puniceas, in extremoque lunares. Alii ex toto virides sunt. Alii cum corpore vireant, cauda longa flavescunt. Mores habent omnes similes, & victum communem, nisi quòd Sacropsittacus pane bera macerato, carne, & pisce etiam vescatur.

Sacrum.

55

De Corvis albis.

Anno Domini 1548. Augusto mense, corvos duos candidos ex eodem nido vidi & contrectavi istic in Cumbria nostrae Britanniae, apud ejusdem provinciae comitem nativos, atque ita ad aucupium factos ut accipitres. Nam & brachio falconarii quietè insidere, & soluti ad ejus vocem atque signum vel e longinquo quàm celerrimè advolare docti erant. Hos nihil est infaustum consequutum, ut albas illas hirundines, de quibus Alexander Myndius apud Aelianum. Nam qui corvum album notat, colorem notat; ut qui ursum album & vulpem nigram; quorum utrumque vidimus ex Moscovia istic in Britannia. Quanquam vulpem nigram non queo dicere, etsi vulgus nigram vocet; sed potius fuscam, aut obscurè griseam reliquo corpore. Nam genas atque tibias tantum fuscas habet, clunes atque caudam.

Ursus albus.

Vulpes nigra.

Expletis jam quae de volatilibus ad te scripsi, mi Gesnere, suo ordine pisces consequuntur.

De Xiphia seu Gladio.

(24) Xiphiae igitur piscis summam rostri partem tantum, quae gladio seu ensi militari similis est, ad naturale rostrum tibi depinximus. Ima enim rostri pars, oculus, & reliquum caput, vetustate absumpta sunt. Pars illa rostri superior tota ossea est & dura, reliquoque corpori longitudine par, ut Aristoteles tradidit. Sicca etiam illa nostra est. Superficie sua summa & extima leviter aspera est: intima & prona, laevior. Componitur ex duobus ossibus, quae ab ultimo suo fine mucronato ad caput usque ita conjuncta sunt, ut unum quid esse toto processu videantur. Ubi ad caput perventum est, paulatim se dividunt & diducunt, ita ut superior pars ad cranium conficiendum latius assurgat; altera palati os facit, rectoque ductu à lato in acutum tendit, pari cum superiore longitudine. Medium rictum & hiatum inter utrumque os bona sua parte occuparunt cerebrum atque oculi, quae jam vetustate deleta & consumpta sunt. Reliquum adhuc occupat in modum cunei materia quaedam ruffa, cariota, pinguitudine quadam unctuosa, etiam in tanta vetustate, medio modo se habens inter durum & molle, friabilis, ita ut digitis facile deteratur, materiae illi cariosae, quae in salicum putredine visitur, non absimilis, intertextis quibusdam membranulis continentiae causa. Aequè & ea parte qua se findere occipiunt, ossi superiori incumbit media sua parte alterum os tenue & mucronatum, eo modo quo vaginis gladiatorum incumbit altera ad cultrum excipiendum vaginula. Ab eo mucrone ad extremum rostrum, in medio latitudinis suae spacio, sulculus quidam est, uti in multis ensibus ferreis videre est. Utrinque ejus sulci, leviter in summo decurrit ad ultimum ferè mucronem alter sulculus, sed non ita altè impressus aut excavatus, ut est medius ille. In intima seu prona sua parte suturam quandam habet in media latitudine, per omnem longitudinem leviter se attollentem. Conspicua tamen haec non ita sunt, nisi in sicco rostro, propter περιόστεον & cutem, quibus obducuntur adhuc recentia, ut in hoc nostro quantumvis sicco quibusdam in locis, maximè ubi se dividit, apertum est. Gladius ipse sine pelliculis colore est obscurè pallido. Unde tamen divisio illa incipit, semper est nigrior unctuositate materiae, quae in ipso rictu inter os utrumque continetur. Longum est os illud nostrum (quod parvi Xiphiae rostrum videtur esse) a fine ad summum capitis, pedes Romanes tres &

De piscibus.

56

semissem. Sed ad hiatum (quo tenus gladii militaris figuram refert) pedes duos, palmos tres. Pendit libras tres, uncias duas, annosum jam & siccum.

De Maculone.

Anno 1555. Lynni, Norfolciæ oppidi in Anglia portuosi, quod Antoninus in itinerario portum Lemanis nominat, in siccum a piscatoribus eductus fuit piscis hic maculosus, rudi figura depictus, & chartis impressis per omnem Angliam divulgatus, longusque amplius pedes 60. carne pingui, clara, & candicante, gustus suavitate cervinam referente. Nomen nostrates nescivere piscatores, nos Maculonem a notis vocitemus.

(25)

57

De Aspredine.

Aspredo fluvialis piscis est, toto corpora asper, pinnis spinosus, Percæ forma & magnitudine, colore per summa fuscus, per ima cum pallore flavus; duplici per maxillas semicircularum ordine notatus, oculo ex dimidio superiori fuscus, ex inferiori subaureus, pupilla niger: linea per dorsi longitudinem exporrecta, & veluti filo transverso corpori affixa singularis: notis per caudam atque pinnas nigris maculosus, quæ pinnæ, cum ira subest, inhorrescunt: cum animi conquiescunt, residunt. Caro Aspredini quæ Percæ, & friabilitate & salubritate laudata. Locis gaudet arenosis: & cum alibi in Britannia, tum præcipue in Hiero flumine (quod nostrum Nordovicum alluens in Baradenum æstuarium ad Hieri ostium, oppidum tum piscatu tum portu celebre, illabatur) frequens est. Nostri Ruffum vocant; quod cum Latinis asperum significet, Aspredinem piscem nominavimus.

Hiermouth.

De Variata.

Variata piscis est marinus, illustris, aureus & resplendens magis, versicolor tamen, ut si multo colori aureo & splendescenti exiguum purpureum admisceas. Is color prout ad solem in hanc aut illam partem verses piscem, ita alius atque alius est, ut in collo Columbino; unde pisci Variatæ nomen dedimus, ea analogia, qua aurata dicimus. Magnitudine & forma est alburni, cute & carne Percæ. In Australi nostræ Britanniae mari plurimus, inter scopulos atque saxa frequens. Ipse mense Julio anni 1555. captum vidi in nassa, & contrectavi, per serenitatem & tranquillitatem animi gratia exspatiatus in mare in scapha piscatoria ad mille passus, videndi causa urbis reliquias quam mare in insula Selsey absorpserat, & ludentem colore naturam suspexi. Mortuo marcescit color, & ad pallorem degenerat.

(25b)

58

De Trachuro.

Trachurus figura corporis scombro est simillimus, ut vix internoscas, nisi ad caudam uncinis (unde Trachuri nomen habet) & linea ab uncinis ad summas costas, atque inde ad caput, producta. Nostri an Horsefish, quasi caballinum piscem dicas, nominant. Sed unde, aut qua ratione, nondum video, cum nihil cum equo habeat commune; neque in numero magnorum piscium est, quos Horsefishes subinde nominamus, sumpta ex Græcis ratione, qui ut grandia in compositione Hippos vocant (ut Hipposelinon, Hippomalachen, & Hippomarathron) ita nostri in compositione Horse vocitamus, ut Horsemintæ, Horsemuscelles, hoc est mentastrum, seu mentham caballinam, & mytulos caballinos, seu hippomytulos: uti latius in libello nostro de symphonia vocum Britannicarum explicuimus. Cor illi triquetrum est, & caryophyllo aromatico simile, injecta vesicula. Non vulgaris apud nos est piscis, pretiive vilioris.

(26)

De Acu.

Acus item apud nos non vulgaris piscis est, nisi circa phanum Botulphi, quod nostri Boston, quasi Botolphes Toune diceret, nominarunt, ubi veneunt seni in denarios. Cor habet ut Trachurus, & ei incumbentem ampullæ seu phialæ modo erectam vesiculam, orificio cordis fundo suo insidentem. Siccus piscis est & vescus, sed carne dura siccaque ut scombri. Hornebeke nostri dicunt, a corneo quod habet rostro.

De Cerco.

Appulit littori nostro Britannico piscis grandis inter Caletum & Dovarium rete piscatorio captus decimo sexto die Junii, anno 1569. quem ego Londini vidi 22. die ejusdem mensis & anni. Magnitudinis Delphini erat, corpore tereti ut Delphino per omnem longitudinem, sed cauda ex toto lata, & quibusdam impressionibus exornata, colore universo obscurè murino, nisi quòd in imo ventre candicabat. Britanni & Hispani Cherke appellant, a caudæ (reor) longitudine & miraculo. Nam κέρκος Græcis, cauda est Latinis. Idcirco latinè Cercus recte dici potest. Verum quemadmodum Delphinis lævis cutis, sic Cercis aspera est, ut est hominis mentum rasum: Corium undique diceret, ut est Delphinis. Pinnæ quoque fuscae & coriaceæ, duræque ut Delphinis, & eæ ex utroque latere binæ: in dorso duæ, anterior major: posterior multo minor: & in extremo ventre paulo ante caudam una parva. Costas nullas habet; spinam tantum (sed

(26b)

59

non osseam) universum corpus perreptantem. Intestina pro magnitudine exigua, & ferè jejuna, hepar grande. Anteriores dentes habet duplices; maxillares utrinque alternatim duplices atque triplices, ex quibus intimus recurvatur in adversum tenacitatis causa. Longitudo corporis a nare (quæ ultra os se profert obtusius) ad caudam, pedes Romani septem sunt; longitudo caudæ, septem cum semisse. Ambitus corporis, qua majus est, pedum quatuor, & palmorum trium. Caudam falcem esse diceret; cujus falcata pars inferior tenuis est ut acies; superior crassior, ut falcis spina seu dorsum. Tota lata est ut falx. Ubi corpori committitur, lata pinna est. Inde cauda incipit, & falcis similitudinem accipit. Est enim velut falcis calcaneus. Hinc cauda in processu ad extremum sui coacta in angustius est. Recurvatur ad inferna non superna. Corpori caro est, qualis Salmoni, & vesca, sed non usquequaque grata palato. Parit animal.

De Chrysophry.

(27) Chrysophrys etsi rarus est in aliis Angliæ partibus, in aliis tamen circumflui maris nostri rarus non est, maximè occiduis. Id quo tibi innotescat, quòd Gillius tradat in mari nostro eos non esse, ex nostris vivam unius imaginem, graphice depictam, atque ad naturam exornatam misimus, quem nostri ab aureo colore superciliarum, Dory, quasi auratam diceret, appellant. Vocant etiam Bramam marinam ob similitudinem corporis quam habet cum Cyprino lato. Misimus etiam ejus piscis dentes & maxillas, raras certè & spectatu dignas. Addidimus & descriptionem ejus, quam mihi ipsi non asservavi, quòd semper causas tuas præferebam, ut nec multa alia quæ ad te misi. Tu si habeas adjuuge, una cum icone & dentibus penicillo expressis. Lupi quoque marini caput, quod ad te dedimus, propter dentium ordinem, figuram atque numerum in summo palato & imo ore, & conchas striatas nostræ Britannia, quas misimus cum conchis seu margaritis foetu suo, etiam excudito & publicas facito, mi Gesnere.

60

*Lupus
marinus.
Conchæ.*

De Delphino.

(27b) Delphinum, Shorhami in Sussexia Britannia captum, vidimus integrum Londini mense Decembri 1569. Curru enim advectus fuit ad Thomam Norfolcia ducem, qui divisit, & amicis distribuit. Longè gratior ejus caro fuit veru assa, quam furno cocta. Maximè, si ex condimento phocænæ carni accommodato, ex aceto, micis panis similaginei, atque saccharo composito, comedatur. Id usu deprehendi. Caro ejus, phocænæ carni est simillima, nisi quòd clarior & gustui gratior est. Cor habet Porcino simile, ut & hepar & pulmones, nisi quòd triplo grandiores sunt. Incurvum animal non est, uti a multis pingitur, sed rectissimum & teres, a capite utrinque sensim gracilescens ad extrema. Niger piscis est, nisi in ventre quo candicat. Cutem corium esse dixeris lævissimum, & corpus universum contegens, & pinnas obvelans. Bellonius ejus iconem rectius expressit penicillo, quàm alius quivis qui piscium historiam scripsit. Cæterorum figuris ita species inter se conveniunt, ut hyæna lupo, quæ ut lupo non absimilis, ita nec omnino similis est. Phocæna non erat, quam nostri Porpose nominant, dicturi Porpoise & contracte Porpoise, a porco pisce, ut in libro nostro de symphonia vocum Britannicarum dicemus. Nam licet eam Delphino similem scribat Aristoteles, & Delphini esse speciem, tamen minorem dicit, & colore magis cœruleo, & ampliori dorso. At hujus Delphini longitudinem decem fuisse pedum constat, & colore nigro. Alterum ejus generis in Rubicone Italia vidi trajiciens flumen, anno Domini 1543. Cujus tanta erat natandi sub aqua celeritas, ut si jam prope esset, mox quàm longissimè abesset. Id quod ex eo deprehendebamus, quòd respirationis gratia subinde ex aquis prosilire cogebatur. Ad eum modum eundo ac redeundo tanquam ludibundum ad naucleri sibilum (nam musica delectari creduntur) diu contemplati sumus qui trajiciebamur.

Rubicon.

61

De Cerucho.

(28) Ceruchus piscis grandis est, Cerci aut Phocænæ ferè magnitudine, ore pro quantitate corporis, dentium ordine triplici munito. In ipsis faucibus penitus etiam dentes sunt acuti & frequentes; & tubera utrinque tria, dura, & dentata, separata quidem, sed juxta se ordine tamen posita; oculi pupillam circumdat lacteus circulus. Color universo corpori, qui asino nostro, quem coddum nostri vocant, ut & caro similis. Utramque maxillam duæ cartilagineas faciunt, quarum utræque alteris, qua coeunt, committuntur, ut coalescant per symphysim & in ipso mento, & in maxillæ superioris medio. Ex his inferior barbulis quibusdam foris per oras undique pendulis duplici ordine per intervalla ornatur. Superior tuberibus atque spiculis inæqualis conspicitur. Etenim quæ eam constituunt cartilagineas duæ, in summo labro qua coeunt recurvatæ, duo sustinent tubercula obtusa, non multum prominentia, digitali ferè crassitudine. A quibus unciali latitudine cum semisse è genis prosiliunt spicula utrinque duo, non multum extantia, sed humilia. Inter hæc e medio capite assurgit corniculum, longitudinis palmi unius & semissis, crassitudinis pollicis majoris. Post id non magno intervallo prominent cornua duo majora, dura, nigra, erecta, & acuminata, sesquipedali quidem longitudine, sed brachii septennis pueri crassitudine: a quibus nomen Ceruchi dedimus animali, alioqui incognito. Ab his alia cornicula seu spinæ per omnem dorsi longitudinem certis intervallis disponuntur ad caudam, eo minora, quo longius absunt a capite: eoque majora, quo propius accedunt. Caudam habet cutaneam, non absimilem alæ Vespertilionis, sed crassam: ut & pinnas duas anteriores, quæ e scapulis pronascentes

62

ut brachia curta, in extremis dilatantur in membranam crassam, costis quibusdam osseis numero viginti tribus e brachio enatis & per oras acutis instratam, ut fit in alis vespertilionum. Statim a capite, utrinque branchias faciunt exiles costæ quinque ad pinnas ferè productas. E ventre enatas tibias videbis, & inde pedes duos cutaneos, crassos, & in digitos quinque divisos, sed unguibus orbatos, membranisque crassis per intervalla digitorum repletos, per summa læves, per ima hirtos. Cauda & pinnas expansæ formam habent ferè semilunarem, in extremis aculeatæ. Ceruchus sevo & pice nuper uncti Carbasi seu naviculæ delectatus secutus eam est ad littus Britannicum inter Lestofte & Pakefeld in Suffolcia, & destitutus recedentis maris unda in sicco relictus est, & a Lestoftensibus anno Domini 1570. mense Februario interfectus. Cujus caput aqua madidum, ne in rugas præ siccitate contrahatur, ad nos allatum est Londinum, una cum figura piscem referente naturaliter, mense Maio ejusdem anni. Vidimus & contrectavimus, depingique curavimus, addito reliquo corpore ex figura ad vivum efformata. Moribus esse implacidis retulit is qui spectandum proposuit, & sine intestinis, natura uno contenta stomacho, sineque excrementi foramine; quod rarum est, si verum est.

Atque hæc quidem de piscibus; jam ad stirpes transibo. Quæ quia paucae sunt, longum negotium non facessent. Neque enim de omnibus, sed de iis quas ad te (mi Gesnere) dedimus, scribere proposuimus.

De Scapo granorum paradysi.

Scapus granorum paradysi instar scapi est papaveris, nisi quòd in summo conclusus est, quòdque major eo est, Pyri videlicet mediocris magnitudine, colore dactyli, apice a cætero corpore circulo quodam diviso. In eo scapo magna granorum copia est, ut in papavere, aut malo Granato.

De stirpibus.

63

De Palmite.

Palmites planta est radice lignosa, multo singulari surculo, & eo lignoso, absectoque in hac figura Palmitis; sed cui tamen singulo folia virescunt plura, gladiolo non absimilia, ordine propter se posita. Summa radix, cum se e terra effert, varia veluti carice, intus pallida, per extremitates ruffa vestitur, in coni formam. Omnem caricem filamenta quaedam instar retis contexta ambitu suo comprehendunt. Inter carices cavus quidam ac pallidus gladiolus hinc inde latet. In eo Palmitis semen continetur. Id arboris densi figuram refert, ramis undique milio vestitis. In Hispania nascitur, Hispanis, tenero adhuc asparago, in cibus utilis. Venerem excitare creditur, palmitesque nominatur. Apud divum Paulum Londini hujus Plantæ ramos, seu virgultas siccas, ut palmas gestant sacerdotes in festo palmarum, palmas Hierosolymitanas, seu Arabiæ desertæ appellantes.

De Pisis sponte nascentibus.

Pisa in littore nostro Britannico quod orientem solem spectat, certo quodam in loco Suffolciæ, inter Alburnum & Orfordum oppida, saxis incidentia (mirabile dictu) nulla terra circumfusa, autumnali tempore anni 1555. sponte sua nata sunt, adeo magna copia, ut suffecerint vel millibus hominum.

De Ilice.

Ilex grandis arbor est & patula, quanta Pyrus, foliis planè Agrifolii, mari aculeatis, fœminæ sine aculeis. Glandem fert, ut quercus, fœmina. Utriusque generis unam vidimus in Britannia, marem in horto Parysino in ripa Transthamesina, fœminam in horto Regio Westmonasterii. Folium ei pingue est: Ideo semper viret. Quam ob rem Greine tre verbo Germanico nomen invenit apud nos, qui alienis quàm nostris magis delectamur. Alioqui Grene tre diceremus, quòd grene apud nos idem est quod viride apud Latinos, & greine apud Germanos. Plantam ad te, Gesnere, misimus, ut inter tua de stirpibus exprimas.

Sed hæc abunde de animalibus atque stirpibus raris ad Gesnerum cum suis iconibus, quas omnes ille expressit in libro suo de iconibus cum descriptionibus nostris nostro nomine, præterquam Tragelaphi, Buculæ cervinæ, ovis latæ caudæ, Saguinæ nostræ, Cercopithecii varii, Picæ marinæ, scapi granorum paradysi, Palmitis & Ilicis, quæ ab ædito libro de historia animalium, & libro de iconibus seu figuris misimus. Circum, Delphinum, & Ceruchum, a morte ejus inter raros pisces retulimus, quòd non nisi postremis annis in nostram potestatem inciderint: alia addituri prout se nobis efferent, una cum figuris. Hæc interim.

Ioannis Caii de rariorum animalium atque stirpium historia libelli finis.

64

65

CATALOGVS EORVM
QVAE IN HOC LIBEL-
lo continentur.

Quadrupedum.

C Anis Getulus.	Fol. 1
Vncia.	2
Lynx seu Leuncia.	5
Zibettum.	6
Strepsiceros.	6
Cervus Palmatus.	7
Tragelaphus, seu Hircocervus.	7
Bucula cervina, seu Moschelaphos.	9
Hippelaphus, seu Equicervus.	10
Dama Plinij.	11
Ovis Arabica Macrocercos.	12
Ovis Arabica Platycercos.	12
Bonasmus.	13
Sciurus Getulus.	14
Saguina.	15
Cercopithecus varius.	15
Chamæleon.	15

Avium.

H Aliætos.	17
Anser Brendinus.	18
Anser Bassanus.	18
Anas Indica.	18
Anas Turcica.	19
Pica marina.	19
Gallina Getula.	19
Meleagris.	20
Morinellus.	21
Puphinus. 21 . Vbi de Corvorante seu Mergo.	
Spermologus.	22
Sacer Psittacus.	22
Corvus albus. 23 . Vbi de urso albo & vulpe nigra leges obiter.	

Piscium.

X Iphias seu Gladius.	23
Maculo.	24
Aspredo.	25
Variata.	25
Trachurus.	25
Acus.	26
Cercus.	26

Chrisophrys. [26](#). Vbi de [Lupo marino](#), & [concharum](#) foetu margaritis, quas alio nomine conchos Latini vocant.

Delphinus. [27](#). In quo de Phocæna quam nostri Porpose nominant, & de [Rubicone](#) nobili Italiæ flumine scripsimus. De Phoca, quam nostri contracte Seele vocant, explicatè See Vele dicturi, hoc est Vitulum marinum, in libro nostro de canibus Britannicis diximus, ubi de Cane piscatore ægimus. Eam à nostris etiam Dogge fishe, id est Canem marinum appellari, eodem in loco scripsimus.

Ceruchus. [28](#)

Stirpium.

S Capus granorum paradysi.	29
Palmites.	29
Pisum spontaneum.	29
Illex.	29

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or

group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.